

1 нче вариант
1 нче бүлек
Текстны укыгыз һәм 1-20 нче биремнәрне үтәгез.

Әни ялга киткәч.

1) Безнең әби күрше авылда тора. 2) Ял алгач та, әни әбиләргә кунакка китте. 3) Әни булмагач, өй эче дә караңгыланып киткәндәй булды. 4) Кечкенә сөңлем Фәүзия дә күнелсезләнде.

5) Бөтен эш эти белән минем өскә калды. 6) Әни өйдә буганда, мин аңа бик булышмый идем. 7) Өй эшенең күплеген дә белми идем. 8) Хәзер генә мин әнинең эше күп икәнлеген аңладым һәм аңа ярдәм итмәгән өчен үземне ачуландым.

9) Иртә торабыз. 10) Мин Фәүзияне юындырам. 11) Киемнәрен табып бирәм, кайберләрен үзем кидерәм, кайберләрен үзенә кияргә кушам.

12) Аннары, форточкаларны ачып, идәнне себерәм. 13) Эти чәй кайната һәм бергәләп чәй эчәбез. 14) Мин Фәүзияне балалар бакчасына илтөп кайтам һәм мәктәпкә китәм, ә эти эшкә китә.

15) Мин өйгә әтидән иртәрәк кайтканга күрә, аш та пешерөп куя идем. 16) Бу эш миңа башта бик авыр булды. 17) Ашны я күп итәм, я бик аз була. 18) Кайвакыт аш бик тозлы була, кайчак тоз салырга онытам. 19) Шулай да тәмле аш пешерергә өйрәндем.

20) Беркөнне минем чалбар төймәм төште. 21) Мин, азапланып булса да, үзем тактым.

22) Бөгәрләнгән күлмәк белән дәрөскә барып булмый бит инде. 23) Кулны пешерә-пешерә, үтүкләргә дә өйрәндем.

24) Көннәр үткәч, бүлмәбезнең идәне дә пычранды. 25) Әйбәтлөп, чалбар балакларын сызганып куйдым да әйдә юарга!

26) Менә әни кунактан кайтты. 27) Эшләремне сөйлөп < > мин аны көлдөрөп бетердем.

28) Ул:

- Бик яхшы иткәнсең. 29) Эшең безгә булса, өйрәнүең – үзеңә. 30) “Егет кешегә житмеш төрле һөнәр дә аз”, - дигәннәр бабайлар. 31) Бу- бик дәрөс, - диде.

32) Шуннан соң мин буш вакытларымда әнигә булыша башладым.

(Абдулла Алиштан)

1-20 нче биремнәрне укылган текст нигезендә башкарыгыз. Җавапларны сүз (сүзтезмә) яки саннар белән языгыз.

1.Кайсы мәгълүмат түбәндәге сорауга җавап була?

Әни ялга киткәч, малай нәрсәгә өйрәнә?

1)Ул буш вакытларында әнисенә булыша башлый.

2)Әни кунактан кайтты.

3)Көннәр үткәч, бүлмәбезнең идәне дә пычранды.

4)Малай эшкә өйрәнә.

---

2. **Метафора** булган жөмләне табыгыз.

1) Эшең безгә булса, өйрәнүең – үзеңә.

2)Кулны пешерә-пешерә,үтүкләргә дә өйрәндем.

3) Әни булмагач, өй эче дә караңгыланып киткәндәй булды.

4) Бөтен эш эти белән минем өскә калды.

---

3. 5 нче жөмләдән **әйтелеше язылышына** туры килмәгән сүзне язып алыгыз.

---

4. 8 нче жөмләдән **әйтелеше язылышына** туры килмәгән сүзне язып алыгыз.

---

5. 32 нче жөмләдән *ярдәм итә* сүзенә **синоним** булган берәмлекне табып языгыз.

---

6. 20 нче жөмләдән **баш кисәкләрне** табып языгыз.

---

7. 5-8 жөмлэләр арасыннан **тиңдәш кисәкләр** булган жөмләнең номерын языгыз.

---

8. 22-25 нче жөмлэләр арасыннан **тойгылы жөмләнең** номерын языгыз.

---

9. **Аерымланган хэлгә** бәйле куелган өтернең номерын языгыз.

Аннары,(1)форточкаларны ачып,(2)идәнне себерәм. Мин Фәүзияне балалар бакчасына илтеп кайтам һәм мәктәпкә китәм, (3) ә эти эшкә китәм.

10. **Кушма жөмлөлөр** арасына куелган өтернең номерын языгыз.

Мин өйгә этидән иртәрәк кайтканга күрә, (1) аш та пешереп куя идем. Ашны я күп итәм, (2) я бик аз була.

---

11. 14 нче жөмлөдә ничә **гади жөмлө** бар? Жавапны сан белән языгыз.

---

12. 27 нче жөмлөдә < > тамгасы урынына нинди **тыныш билгесе** куела? Жавапны сүз белән языгыз.

---

13. 5-8 нче жөмлөлөр арасынан **инкарь жөмләнең** номерын языгыз.

14. **Тиңдәш кисәкләргә** бәйле куелган өтернең номерын языгыз.

Киёмнәрен табып бирәм, (1) кайберләрен үзем кидерәм, (2) кайберләрен үзенә кияргә кушам. Аннары, (3) форточкаларны ачып, (4) идәнне себерәм.

---

15. 4 нче жөмлөдән **шатланды** сүзенә антоним булган берәмлекне табып языгыз.

---

16. 18 нче жөмлөдән **сыйфатны** табып языгыз.

---

17. Калын хәрәфләр белән бирелгән **фигыльнең төрен** языгыз.

Бөгәрләнгән күлмәк белән дәрескә барып булмый бит инде.

---

18. 20 нче жөмлөдән **кушма сүзне** табып языгыз.

---

19. 27 нче жөмлөдән [э] авазы [ө]ләшеп әйтелә торган сүзне табып языгыз.

---

20. 8 нче жөмлөдән **иялек килеше** кушымчасы ярдәмендә бәйләнгән сүзтезмәне табып языгыз.

---

2 нче бүлек

Укылган текстны файдаланып, 21.1 яки 21.2 биремнәренең берсен генә сайлап алып үтәгез.

21.1. Ул:

- Бик яхшы иткәнсең. Эшең безгә булса, өйрәнүең – үзеңә. “Егет кешегә житмеш төрле һөнәр дә аз”, - дигәннәр бабайлар. Бу- бик дөрес,- диде.

Текстта китерелгән бу сүзләрнең мәгънәсен аңлатып, сочинение языгыз.

Укылган тексттан фикерләрне раслый торган 2 дәлил китерегез. Мисаллар биргәндә, кирәкле жөмлөләрне языгыз яисә аларның номерларын күрсәтегез.

Сочинение күләме 100 сүздән ким булмаска тиеш. Сочинениене пөхтә һәм аңлаешлы итеп языгыз.

21.2. Нәрсә ул **һөнәргә өйрәнү**? Үзегез формалаштырган билгеләмәне дәлилләгез. Үзегез язган билгеләмәне тезис итеп алып, **“Һөнәрле үлмәс, һөнәрсез көн күрмәс”** дигән темага сочинение языгыз. Тезисны раслый торган 2 дәлил китерегез: дәлилнең берсен укылган тексттан алыгыз, икенчесен тормыш тәжрибәсеннән чыгып формалаштырыгыз. Сочинение күләме 100 сүздән ким булмаска тиеш. Сочинениене пөхтә һәм аңлаешлы итеп языгыз.